

Het verloop van traumatische stress over de tijd

Een onderzoek naar de relatie tussen het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de opvoedingsomgeving op traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Masterthesis orthopedagogiek

Nelke de Wildt (s3001113)

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Eerste begeleider: Elianne Zijlstra en Wendy Post

Tweede beoordelaar: Diana van Bergen

augustus 2021

Totaal aantal woorden thesis: 10982

Samenvatting

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn erg kwetsbaar en hebben vaak te maken met mentale problemen. Een post-traumatische stressstoornis (PTSS) komt het meeste voor bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Hoe iemand omgaat met traumatische stress wordt coping genoemd. Gezonde copingmechanismes kunnen eraan bijdragen dat vluchtelingen zich beter kunnen aanpassen aan de cultuur van het land waar ze asiel aanvragen. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen die in pleeggezinnen wonen, ervaren minder traumatische stress dan alleenstaande minderjarige vreemdelingen die in grotere woongroepen wonen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen in pleeggezinnen zich meer gesteund voelen door hun opvangouders en een betere opvoedingsomgeving hebben. De vraag die in dit onderzoek centraal staat is dan ook: *“Wat is de relatie tussen het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de leefomgeving van alleenstaande minderjarige vreemdelingen en het verloop van traumatische stress, rekening houdend met wisselingen van de woonsituatie?”*. Verwacht werd dat een beter succes van de plaatsing en een hogere kwaliteit van de leefomgeving zouden leiden tot een betere coping en dus minder traumatische stress. Dit is onderzocht door de RATS (meet traumatische stress) en BIC-S (meet de kwaliteit van de opvoedingsomgeving) bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen af te nemen en hun te vragen hun plaatsing een cijfer te geven. Met behulp van beschrijvende statistiek, Repeated Measures ANOVA, Spearman’s Rho-correlaties en de Reliable Change Index (RCI) is gekeken of er een verband is tussen het succes van de plaatsing, de kwaliteit van de leefomgeving en het verloop van traumatische stress, wanneer rekening gehouden wordt met wisselingen van de woonsituatie. Dit onderzoek resulteerde in een significant, sterk verband tussen de kwaliteit van de leefomgeving en het verloop van traumatische stress. Daarnaast werd een klein verband gevonden tussen het succes van de plaatsing en het verloop van traumatische stress.

Abstract

Unaccompanied refugee minors are vulnerable and can experience several mental difficulties. A Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) is the most common difficulty among unaccompanied refugee minors. Coping is how a person deals with traumatic stress. Healthy coping mechanisms can help refugees to adapt better to the culture of their new country. Unaccompanied refugee minors living in foster care experience less traumatic stress than their peers living in large-scaled living facilities. A possible reason for this difference could be that unaccompanied refugee minors in foster care feel more supported by their foster parents and

live in a better child-rearing environment. Thus, the research question of this study is: “*What is the relation between placement success and the quality of the child-rearing environment of unaccompanied refugee minors and the development of their traumatic stress, taking into account changes in the living situation?*”. It was expected that a better placement success and a higher quality of the child-rearing environment would lead to better coping and thus less traumatic stress. This has been researched by letting unaccompanied refugee minors take the RATS (measures traumatic stress) and the BIC-S (measures the quality of the child-rearing environment). The unaccompanied refugee minors have also been asked if they could grade their foster care placement. By using descriptive statistics, Repeated Measures ANOVA, Spearman’s Rho-correlations and the Reliable Change Index (RCI), it is examined whether there is a relation between placement success, the quality of the child-rearing environment of unaccompanied refugee minors and the development of their traumatic stress, caused by major events. A significant, strong relation was found between the quality of the child-rearing environment and traumatic stress. A small relation was found between placement success and traumatic stress.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	5
Alleenstaande minderjarige vreemdelingen.....	5
Mentale problemen bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen.....	5
Trauma en coping.....	6
Soorten woonvormen.....	7
Succes van de plaatsing in een opvanggezin.....	8
Opvoedingsomgeving en coping.....	8
Onderzoeksvraag en hypothese.....	9
Methode.....	10
Design.....	10
Onderzoekspopulatie.....	11
Instrumenten en onderzoeksvariabelen.....	12
Onderzoeksprocedure.....	14
Data-analyse.....	15
Resultaten.....	16
Beschrijvende statistiek.....	16
Verschillen in de RATS tussen de meetmomenten.....	20
Het verband tussen alle drie de variabelen – correlaties.....	22
Effect wisseling van de woonsituatie.....	25
Individueel verloop van traumatische stress.....	25
Conclusie.....	29
Discussie.....	31
Verklaring van de resultaten.....	31
Krachten en beperkingen.....	32
Aanbevelingen.....	34
Literatuurlijst.....	36

Inleiding

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2020 vroegen 986 alleenstaande minderjarige vreemdelingen asiel aan in Nederland (IND, 2021). Een alleenstaande minderjarige vreemdeling is een persoon die bij aankomst in Nederland jonger is dan achttien jaar, afkomstig is van buiten de Europese Unie en naar Nederland gekomen is zonder ouder(s) of een andere persoon die gezag over de jongere heeft (Rijksoverheid, z.d.). De vijf landen waar in 2020 de meeste alleenstaande minderjarige vreemdelingen vandaan kwamen, waren Syrië, Marokko, Eritrea, Algerije en Afghanistan (IND, 2021). De groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen is divers en kwetsbaar. Ze komen uit allerlei verschillende landen en vragen om verscheidene redenen asiel aan. Ze vluchten voor oorlog, extreme armoede en onderdrukking, maar ook natuurgeweld en religie worden als reden voor de vlucht genoemd (Carlson, Cacciatore & Klimek, 2012).

Mentale problemen bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen

De kans is aanwezig dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen mentale problemen hebben bij aankomst in het land waar ze asiel aanvragen (Rip, Zijlstra, Post, Kalverboer & Knorth, 2020; Hodes, Jagdev, Chandra & Cunniff, 2008). Verschillende onderzoeken beschrijven de variatie aan mentale problemen die gevluchte jongeren kunnen hebben (Derluyn, Mels, & Broekaert, 2009; Allwood, Dolan, & Husain, 2002; Lavik, Hauff, Skrondal, & Solberg, 1996; Taylor et al., 2020). Van alle psychiatrische stoornissen komt een posttraumatische stressstoornis (PTSS) het meest voor bij gevluchte jongeren (Carlson et al., 2012); van alle kinderen die een oorlog hebben meegemaakt, voldoet de helft van de kinderen aan de criteria voor PTSS (Allwood et al., 2002). Dat deze groep jongeren meer mentale problemen heeft dan andere vluchtelingen, heeft verschillende oorzaken. Allereerst hebben alleenstaande gevluchte jongeren vaker dan andere vluchtelingen te maken gehad met traumatische ervaringen of verlies van naasten (Hodes et al., 2008). Ook de tocht van het land van herkomst naar Nederland heeft een negatief effect op het welzijn van jongeren (Derluyn et al., 2009). Dit kan namelijk een stressvolle tocht zijn, die gepaard kan gaan met verschillende traumatische gebeurtenissen (Ní Raghallaigh & Gilligan, 2010). Als laatste is het aanpassingsproces in Nederland extra lastig voor deze groep jongeren, omdat zij dit proces aangaan, zonder steun van ouders, onwetend over wat ze moeten verwachten (Derluyn et al., 2009; Carlson, 2012). Steun vanuit ouders kan fungeren als een buffer tegen de stress die het acculturatieproces met zich meebrengt (Muller, Brewer, Patel & Desai, 2020).

Trauma en coping

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen kunnen verschillende traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt. Trauma omvat volgens de American Psychology Association (2013) onder andere directe blootstelling aan of getuige zijn van een gebeurtenis die (dreigende) dood, serieus letsel of geweld als gevolg heeft. Traumatische ervaringen die alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben meegemaakt, kunnen allerlei effecten op hen hebben, zeker in afwezigheid van ouders (Carlson et al. 2012). Deze effecten zijn onder andere slaapproblemen, flashbacks, suïcidale gedachten en angstige gevoelens (Taylor et al., 2020). Alleenstaande minderjarige vreemdelingen kunnen nog decennialang last hebben van de effecten van traumatische gebeurtenissen, onder andere in de vorm van angst, woede en somatische klachten (Bramsen & van der Ploeg, 1999).

Het fenomeen coping definieert de manier waarop met traumatische stress wordt omgegaan (Pearlin & Schooler, 1987). Dit houdt in dat succesvolle coping zorgt voor minder traumatische stress. Lazarus en Folkman (1984) onderscheiden in hun *model of coping* twee soorten copingsstrategieën: Probleemgerichte copingsstrategieën en emotiegerichte copingsstrategieën. Probleemgerichte copingsstrategieën omvatten pogingen om een probleem te verbeteren, verwijderen of veranderen. Deze strategieën worden vooral gebruikt wanneer iemand het idee heeft dat hij controle heeft over een stressor. Tegenover probleemgerichte copingsstrategieën staan emotiegerichte copingsstrategieën. Bij deze copingsstrategieën wordt geprobeerd om de negatieve emotionele gevolgen van een stressor te reguleren of verminderen. Deze strategieën worden vooral gebruikt wanneer iemand het gevoel heeft geen controle te hebben over een stressor (Weinstein et al., 2016; Muller et al., 2020). Probleemgerichte coping wordt in vergelijking met emotiegerichte coping geassocieerd met meer positieve uitkomsten, een betere mentale gezondheid en heeft een negatieve relatie met emotionele- en gedragsproblemen (Taylor & Stanton, 2007; Muller et al., 2020). Er zijn echter wel aanwijzingen dat dit beïnvloed wordt door de cultuur waarin een persoon leeft (Muller et al., 2020; Kuo, 2014). Mensen die verschillende copingsstrategieën gebruiken om met één stressor om te gaan, ervaren minder stress na een trauma (Shigemoto & Robitschek, 2020).

Ondanks een groeiend begrip van wat coping inhoudt, is er slechts beperkt onderzoek gedaan naar coping en traumatische stress bij (minderjarige) vreemdelingen (Muller et al., 2020). Vreemdelingen kunnen verschillende manieren van coping hanteren, afhankelijk van intrapersonlijke factoren, ervaring, mate van acculturatie, de situatie waarin ze zich bevinden en hun eigen inschatting van hun vermogen tot coping (Yakushko, 2010; Muller et al., 2020).

Carlson et al. (2012) vonden dat gezonde copingsmechanismes eraan bij kunnen dragen dat vluchtelingen zich beter kunnen aanpassen aan de cultuur van het land waar ze asiel aanvragen.

Soorten woonvormen

Wanneer een alleenstaande minderjarige vreemdeling in Nederland aankomt, dan is er niemand die gezag over hem of haar heeft. In Nederland dienen alle minderjarige onder gezag van een volwassene te staan. Om deze reden wordt de voogdij-instelling Nidos door een rechter als (tijdelijke) voogd van de alleenstaande minderjarige vreemdeling benoemd (Nidos, z.d.). Een voogd is degene die bij afwezigheid van de ouder(s) de taak van de ouder(s) vervult. Hij controleert of er goed voor een jongere gezorgd wordt en grijpt in wanneer dat niet zo is (Nidos, z.d.). Gebaseerd op hun leeftijd en kwetsbaarheid, worden kinderen in een opvanggezin of een andere woonvoorziening geplaatst (Kalverboer et al., 2015). Kinderen onder de vijftien en de meest kwetsbare jongeren worden in een opvanggezin geplaatst (Nidos, z.d.). Oudere kinderen komen over het algemeen in klein- of grootschalige woonvoorzieningen terecht (Kalverboer et al., 2015).

Derluyn en Broekaert (2007) vonden significante verschillen wat betreft emotioneel welzijn tussen alleenstaande minderjarige vreemdelingen die zelfstandig, in pleeggezinnen en in klein- en grootschalige woonvoorzieningen woonden. Ze vonden dat jongeren in grootschalige woonvoorzieningen hoger scoorden op de kenmerken teruggetrokken, somatische klachten en angstig/depressief. Hodes, Jagdev, Chandra en Cunniff (2008) vonden vergelijkbare resultaten, namelijk dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen in pleeggezinnen of kleinschalige woonvoorzieningen minder last hadden van post-traumatische stress dan degenen die (semi)-onafhankelijk woonden. Hodes et al. (2008) verklaarden dit doordat de alleenstaande minderjarige vreemdelingen in pleeggezinnen of kleinschalige woonvoorzieningen meer steun ervaarden van anderen, bijvoorbeeld pleegouders of leiders van de woonvoorziening.

Naast steun kan een opvanggezin ook voor andere protectieve factoren zorgen voor de alleenstaande minderjarige vreemdelingen (Van Holen, Blijkers, Trogh, West & Vanderfaillie, 2020). Dit zijn bijvoorbeeld regels en structuur en hulp bij school/huiswerk (Bates et al., 2005). Daarnaast kan een opvanggezin een gevoel van zekerheid en veiligheid bieden en het kan alleenstaande minderjarige vreemdelingen helpen nieuwe connecties aan te gaan (Bronstein, Montgomery & Dobrowolski, 2012).

Succes van de plaatsing in een opvanggezin

Een opvanggezin heeft voordelen ten opzichte van opvang in klein of grootschalige woonvoorzieningen. Er zijn echter ook verschillen binnen het succes van de plaatsing van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in opvanggezinnen. In sommige literatuur (Miller, Randle & Dolnicar, 2019) wordt een plaatsing in een opvanggezin als succesvol gezien wanneer deze net zo lang duurt als de bedoeling was en niet voortijdig wordt afgebroken. In dit onderzoek wordt echter, in lijn met Rip et al. (2020), met een succesvolle plaatsing niet alleen bedoeld dat de plaatsing niet voortijdig wordt afgebroken, maar ook dat alle partijen (jongere, opvangouders(s) en voogd) het een succes vinden. Men streeft in de pleegzorg naar een succesvolle plaatsing, aangezien het voor alle partijen het beste is (Rip et al., 2021).

Rip et al. (2020) hebben onderzoek gedaan naar welke factoren eraan bij kunnen dragen dat de plaatsing in een opvanggezin als succesvol wordt gezien. Zij vonden dat onder andere de relatie tussen jongere en opvangouder(s) en pro-sociaal gedrag van de jongere van invloed waren op het succes van de plaatsing, beoordeeld door jongeren, opvangouder(s) en voogden. Daarnaast was voor de voogden de kwaliteit van de opvoedingsomgeving gecorreleerd aan een hoger succes van de plaatsing.

Ook andere onderzoeken vonden soortgelijke resultaten. Van Holen, Geys, West, Gypen en Vanderfaeillie (2019) vonden dat eigenschappen van opvangouders kunnen bijdragen aan het succes van een plaatsing. Dit zijn onder andere emotioneel-affectieve eigenschappen, sociaal-cognitieve eigenschappen, steun vanuit de familie en goed ouderschap. Miller et al. (2019) vonden dat een goede relatie tussen jongere en opvangouder belangrijk is voor het succes van de plaatsing. Daarnaast wordt het succes van de plaatsing beïnvloed door de mate waarin opvangouders begaan zijn met het emotionele welzijn van hun opvangkind en in hoeverre zij hun best doen rekening te houden met het verleden van het kind (Van Holen et al., 2019).

Opvoedingsomgeving en coping

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de relatie tussen de opvoedingsomgeving van jongeren (in een opvanggezin) en hun coping van traumatische gebeurtenissen. In onderzoek naar coping bij immigranten vond Yakushko (2010) dat coping door steun te zoeken bij vrienden en familie vaak wordt gezien als de meest cultureel passende manier van coping.

Muller (2020) vond dat sociale steun van ouders een belangrijke factor is bij de ontwikkeling van copingstrategieën. Ook Bokszczanin (2008) vond dat steun van ouders kan

helpen met de coping met trauma's. Zij deed onderzoek naar de verwerking van traumatische gebeurtenissen bij jongeren, twee jaar na het meemaken van de traumatische gebeurtenis. Ze vond een negatieve correlatie tussen de hoeveelheid steun die jongeren vanuit ouders ervaren en hoeveel last deze jongeren hebben van een traumatische gebeurtenis.

Niet alleen ouders zijn van invloed op de coping van ingrijpende gebeurtenissen die jongeren hebben meegemaakt. Ook de rest van de opvoedingsomgeving kan van invloed zijn. Muller et al. (2020) vonden dat migrantenjongeren hulp zochten voor het managen van stressvolle situaties bij meer geaccultureerde immigranten, vrienden, familie, leraren. Deze hulp bestond onder andere uit mentale steun (emotiegerichte coping) en hulp bij het oplossen van problemen (probleemgerichte coping).

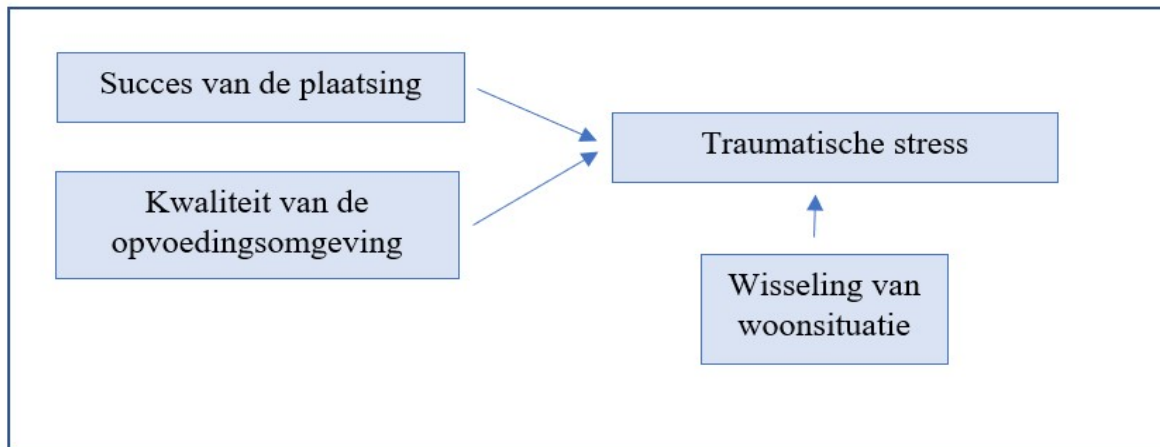
Onderzoeksvraag en hypothese

Het is evident dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen mogelijk traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt (Carlson et al., 2012; Taylor et al., 2020). Dat een opvanggezin voordelen heeft ten opzichte van klein- en grootschalige woonvoorzieningen en zelfstandig wonen is ook duidelijk (Derluyn en Broekaert, 2007; Hodes et al., 2008). Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar de vraag of een goede kwaliteit van de opvoedingsomgeving in een opvanggezin kan helpen bij coping van traumatische gebeurtenissen, en daarmee een verlaging van de traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. De vraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt dan ook: *“Wat is de relatie tussen het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de leefomgeving van alleenstaande minderjarige vreemdelingen en het verloop van traumatische stress, rekening houdend met wisselingen in de woonsituatie?”*

Deze vraag wordt beantwoord met behulp van de volgende deelvragen:

- 1) *Wat is de relatie tussen het verloop van succes van de plaatsing en de kwaliteit van de opvoedingsomgeving enerzijds, en het verloop van traumatische stress anderzijds, rekening houdend met woonsituatie?*
- 2) *Is er een verschil in het verloop van traumatische stress voor jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld en jongeren die in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven?*
- 3) *Zijn er individuele verschillen voor het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen?*

In Figuur 1 is het conceptueel model van het huidige onderzoek weergegeven.

Figuur 1. *Conceptueel van de factoren die mogelijk van invloed zijn op traumatische stress*

Het belang van steun vanuit ouders bij traumatische gebeurtenissen is bekend (Bokszczanin, 2008). Daarnaast is van migrantenjongeren bekend dat zij gebruik maken van hun netwerk voor coping (Muller, 2020). Een goed opvanggezin biedt, naast stabiliteit, opvangouder(s) en een sociaal netwerk. Daarom wordt verwacht dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen in een succesvolle plaatsing met een goede kwaliteit van de leefomgeving een betere coping met traumatische gebeurtenissen zullen hebben, waardoor hun traumatische stress zal afnemen. Zij kunnen namelijk gebruik maken van het netwerk van hun opvangouder(s). Daarnaast kunnen de opvangouder(s) hun steun bieden.

Methode

Design

Dit onderzoek vormt een deelonderzoek binnen het longitudinale onderzoek van Rip et al. (2020). Er is daarom gebruik gemaakt van data van dat onderzoek. Voor het onderzoek van Rip et al. (2020) zijn gedurende drie opeenvolgende jaren data verzameld bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen, hun opvangouders en voogden. Alle drie de groepen moesten een reeks vragenlijsten invullen. De nulmeting (T0) vond plaats tussen november 2018 en maart 2019. De tweede meting (T1) vond plaats tussen november 2019 en januari 2020. De derde meting (T2) vond plaats tussen november en december van 2020. In dit onderzoek wordt naar de data van alle drie de meetmomenten gekeken. Binnen dit deelonderzoek wordt enkel naar het perspectief van de jongeren gekeken. Dit houdt in dat alleen de data uit de reeks vragenlijsten die door de jongeren zijn ingevuld, worden meegenomen in dit onderzoek.

Onderzoekspopulatie

Inclusiecriteria

De reeks vragenlijsten is afgenomen bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen, hun opvangouders en hun voogden. Indien er bij een jongere gezinshereniging had plaatsgevonden, werd de vragenlijst ook bij zijn of haar biologische ouders afgenomen. De respondenten zijn geworven voor het onderzoek van Rip et al. (2020) uit de database van Nidos. De jongeren zijn niet in Nederland geboren en waren ten tijde van T0 tussen de tien en zestien jaar oud. Ze woonden ten tijde van T0 tussen de drie maanden en twee jaar bij opvangouders die hen niet opgevoed hadden in het land van herkomst. Per opvanggezin doet slechts één jongere mee aan het onderzoek. De opvangouders en voogden werden geselecteerd op basis van de jongeren die meedoen aan het onderzoek (Rip, 2020). Per participerende jongere mochten allebei de (opvang)ouders of één van de (opvang)ouders meedoen.

In totaal voldeden 328 kinderen uit de database van Nidos aan de inclusiecriteria van het onderzoek van Rip et al. (2020). Hiervan vielen 140 kinderen af omdat ze niet mee wilden doen ($n = 35$), niet meer in het opvanggezin woonden ($n = 51$) of vanwege persoonlijke redenen van het kind ($n = 54$). Voor 149 jongeren is het onduidelijk waarom ze niet mee konden/wilden doen. In totaal hebben 39 jongeren meegedaan aan het onderzoek van Rip et al. (2020).

In het huidige onderzoek zijn alleen de participanten meegenomen die gedurende alle drie de meetmomenten (T0, T1 en T2) de vragenlijsten hebben ingevuld. Daarnaast is in het huidige onderzoek alleen naar de jongeren gekeken. Het aantal opvangouders en voogden dat de vragenlijsten heeft ingevuld op ieder meetmoment was laag (respectievelijk $n = 10$ en $n = 1$). Vanwege de kleine groep opvangouders en voogden en omdat de ervaring van de jongeren centraal staat in het huidige onderzoek, is ervoor gekozen om enkel naar de antwoorden van de jongeren te kijken.

Een deel van de 22 jongeren die voortijdig met het onderzoek zijn gestopt, heeft aangegeven waarom ze niet meer mee wilden doen aan het onderzoek. Dit was onder andere omdat hun (opvang)ouders er niet meer achter stonden, omdat ze er zelf geen zin in hadden of omdat ze er geen tijd voor hadden.

Beschrijving van de steekproef

Bij aanvang van het onderzoek van Rip et al. (2020) deden 39 jongeren mee. Zeventien jongeren hebben de vragenlijsten op alle drie de meetmomenten ingevuld. Zij

vormen de steekproef van het huidige onderzoek. Tijdens de laatste data-afname (T2) zijn de jongeren tussen de dertien en achttien jaar oud (gemiddeld 16;8). De steekproef bestaat uit twaalf jongens en vijf meisjes. Van deze groep wonen op T2 zeven jongeren nog in hetzelfde opvanggezin, vier jongeren wonen zelfstandig één jongere woont in een kleinschalige wooneenheid (KWE) en bij vijf jongeren heeft gezinshereniging plaatsgevonden (zie Tabel 1)

Tabel 1

Verdeling jongeren per woonsituatie per meetmoment.

Meetmoment	Oorspronkelijke opvanggezin	Ander opvanggezin	Biologische ouders	Kleinschalige wooneenheid	Zelfstandig wonend
T0	17	-	-	-	-
T1	12	1	3	-	1
T2	7	-	5	1	4

Noot: De jongere die op T1 in een ander opvanggezin woont, is dezelfde die op T2 in een KWE woont.

Instrumenten en onderzoeksvariabelen

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de dataset van het onderzoek van Rip et al. (2020). Hiervoor moesten jongeren een reeks vragenlijsten invullen. Aan het begin van de reeks vragenlijsten werden verschillende algemene gegevens bevraagd, zoals leeftijd, geslacht, moedertaal en land van herkomst. Daarnaast werd onder andere ook gevraagd naar wisselingen in de woonsituatie van de jongere. Behalve deze algemene gegevens, is in dit onderzoek gebruik gemaakt van drie variabelen: het succes van de plaatsing, de kwaliteit van de leefomgeving en traumatische stress.

Succes van de plaatsing

Een vraag binnen de reeks vragenlijsten was dat de jongeren hun plaatsing in een pleeggezin een cijfer moesten geven op een Likert-schaal van nul tot en met tien. Naast de hoogst mogelijke score (10) stond een positieve smiley. Naast de laagst mogelijke score (0) stond een negatieve smiley. Nadat de jongere een cijfer voor het succes van de plaatsing had gegeven, hadden ze de mogelijkheid om te vertellen waarom ze dit cijfer hadden gegeven. Tijdens meetmoment T2 hebben de jongeren die zelfstandig zijn gaan wonen deze vraag niet beantwoord. Het cijfer voor het succes van de plaatsing op het moment van T0 vormt de eerste onafhankelijke variabele in dit onderzoek.

Kwaliteit van de leefomgeving

De kwaliteit van de leefomgeving is gemeten met de Best Interest of the Child Self-Report (BIC-S) vragenlijst. Deze vragenlijst meet de kwaliteit van de opvoedingsomgeving en is gebaseerd op het Best Interest of the Child model (Zijlstra et al., 2012). In de BIC-S worden

bepaalde stellingen bevraagd over de gezinssituatie en de samenleving, onder andere over de steun die jongeren ervaren. De jongere moest zelf invullen in hoeverre aan deze stellingen wordt voldaan. Hij had de keuze uit de antwoordopties: ‘onvoldoende’, ‘matig’, ‘voldoende’ en ‘goed’. Ter illustratie is hieronder één van de stellingen van de BIC-S weergegeven.

“3. Liefde en aandacht van jouw opvangouders

Hiermee bedoelen we:

- *Je voelt je door hen begrepen*
- *Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt*
- *Je hebt een goede band met ze*

Hoe is dat in jouw leven?”

De BIC-S heeft een matige betrouwbaarheid en validiteit (Ten Brummelaar et al., 2018), gevonden in een valideringsonderzoek van de BIC-S met een steekproef bestaande uit 74 jongeren (11-22 jaar) wonende in een residentieel behandelcentrum. In een ander onderzoek (Zijlstra et al., 2012) is gevonden dat de BIC-S een sterk, betrouwbaar en valide instrument is om de kwaliteit van de opvoedingsomgeving te meten. Dit onderzoek vond plaats bij 74 jongeren tussen de 3 en 21 jaar.

Ten tijde van T1 en T2 hebben de jongeren die zelfstandig zijn gaan wonen deze vragenlijst niet beantwoord.

Woonsituatie

Bij het invullen van de algemene gegevens, werd de jongeren ook gevraagd of zij nog in hetzelfde opvanggezin wonen. Indien dit niet zo was, konden jongeren aangeven waar ze wel wonen. De antwoordopties waren: a. hetzelfde opvanggezin, b. een ander opvanggezin, c. zelfstandig wonend, d. bij biologische ouders en e. in een woongroep. Daarnaast konden de jongeren in een tekstveld aangeven waarom zij (dachten dat zij) gewisseld waren van woonsituatie.

Traumatische stress

Het verloop van traumatische van de alleenstaande minderjarige vreemdelingen, is gemeten met de scores op de Reactions of Adolescents to Traumatic Stress Questionnaire (RATS). De RATS is een vragenlijst om stressreacties te meten bij adolescenten die een trauma hebben meegemaakt (Bean et al., 2004). De vragenlijst bestaat uit 22 stellingen over reacties op trauma's. Twee stellingen uit de RATS ter illustratie: *“Ik probeer mijn gevoelens over de gebeurtenissen weg te stoppen.”* en *“Ik word 's nachts vaak wakker of te vroeg wakker.”*. Jongeren moesten dan aangeven hoe vaak zoiets gebeurt, waarbij de antwoordopties zijn: ‘niet’ (1), ‘weinig’ (2), ‘veel’ (3) of ‘heel veel’ (4). Dit werd omgerekend naar een

totaalscore tussen de 22 en 88. Als een jongere ieder jaar lager scoorde op de RATS, dan hield dat in dat hij minder reacties heeft op de traumatische stress die hij heeft meegemaakt. Er is dan sprake van een goed verloop van de coping, waardoor de traumatische stress afneemt.

Bij een valideringsonderzoek van de RATS bij Nederlandse en Vlaamse alleenstaande minderjarige vreemdelingen, zijn een hoge interne consistentie, een sterke betrouwbaarheid en een goede inhoudsvaliditeit gevonden (Bean et al., 2004).

Onderzoeksprocedure

In 2018, 2019 en 2020 is de reeks vragenlijsten afgenomen bij de alleenstaande minderjarige vreemdelingen, hun opvangouders en voogden. Dit gebeurde iedere keer op dezelfde manier. Er kwamen twee onderzoekers bij de jongere thuis. Eén onderzoeker vulde de vragenlijsten in met de jongere, terwijl de andere onderzoeker de vragenlijsten invulde met de opvangouder. Als het mogelijk was, werd dit in aparte ruimtes gedaan, zodat de jongere en de opvangouder elkaar niet beïnvloedden. De vragenlijsten werden ingevuld op tablets met behulp van het programma Qualtrics. De vragenlijsten konden in het Nederlands, maar ook in enkele andere talen (zoals Arabisch en Tigrinya) ingevuld worden. Indien de jongere of de (opvang)ouder(s) dit nodig achtten, kon de tolkentelefoon gebeld worden voor hulp bij het invullen van de vragenlijsten.

Wanneer de jongere achttien jaar was geworden en niet meer in het opvanggezin woonde, dan hoefde alleen de jongere de vragenlijsten in te vullen. Indien de (opvang)ouders bij T1 of T2 niet meer mee wilden doen, maar de jongere wel, dan kon ook alleen de jongere de vragenlijsten invullen.

Voordat de participanten voor het eerst de vragenlijsten invulden, moesten zij een informed consent tekenen waarmee zij toestemming gaven tot het gebruiken van hun data voor het onderzoek. Daarnaast werd in de informed consent verteld dat er betrouwbaar met hun gegevens zou worden omgegaan.

Tijdens de laatste data-afname (T2) had men in Nederland te maken met COVID-19. Om de respondenten die wel mee wilden doen, maar geen onderzoeker bij hun thuis wilden of konden hebben, bij het onderzoek betrokken te houden, is besloten om de vragenlijsten ook online af te nemen. Hiervoor belde de onderzoeker met de jongere en de (opvang)ouder. Er werd dan overlegd of de onderzoeker samen met de participanten de vragenlijsten in ging vullen, of dat zij dat zelf wilden doen. Wanneer zij samen de vragenlijst in wilden vullen, dan stelde de onderzoeker telefonisch de vragen en vulde de antwoorden van de participant in. Wanneer de participant zelfstandig de vragenlijsten in wilde vullen, dan kreeg hij of zij een

link naar de vragenlijsten toegestuurd. Hij kon dan de vragenlijsten zelfstandig invullend en de onderzoeker bleef bereikbaar voor als de participant vragen had.

Data-analyse

Allereerst wordt gekeken naar beschrijvende statistiek. Er wordt gekeken naar het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S, en de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten met behulp van boxplots. Hierbij wordt eerst naar alle jongeren samen gekeken. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten ($n = 7$) en de jongeren die zijn gewisseld van woonsituatie ($n = 10$).

Vervolgens wordt eerst naar het verband tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS gekeken, daarna naar het verband tussen de scores op de BIC-S en de scores op de RATS. Beide verbanden worden op dezelfde manier bekeken. Hiervoor wordt een spreidingsdiagram weergegeven.

Vervolgens wordt naar de verbanden tussen het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS gekeken met behulp van correlaties. Hiervoor wordt de Spearman's Rho correlatie berekend voor alle mogelijke combinaties van de drie variabelen op ieder meetmoment. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$) en jongeren die gedurende het onderzoek in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven ($n = 7$). Bij het kijken naar de sterkte van de relatie wordt de indeling van Cohen (1992) aangehouden. Hierbij staat een correlatie van 0,10 voor een zwakke relatie, 0,30 voor een matige relatie en 0,50 voor een sterke relatie.

Vervolgens wordt met behulp van een repeated measures ANOVA gekeken of er een verband is tussen het wel of niet wisselen van woonsituatie en de scores op de RATS.

Als laatste wordt op individueel niveau naar het verloop van traumatische stress gekeken. Om te kijken of er een significante verandering is tussen de scores op de RATS op de T0, T1 en T2, wordt de Reliable Change Index (RCI) berekend. Dit is een maat voor statistische en klinische significantie (Jacobson et al., 1999), die met name geschikt is in onderzoek met een kleine steekproef (Zahra & Hedge, 2010). Er wordt per jongere gekeken of er een significante verandering is tussen de scores op de RATS op T0, T1 en T2. Hierbij wordt als grenswaarde voor de RCI 1,96 aangehouden. Een absolute waarde van RCI hoger of gelijk aan 1,96 betekent dat er een statistisch significante verandering is bij een significantieniveau van 5% (Zahra, Hedge, Pesola & Burr, 2016).

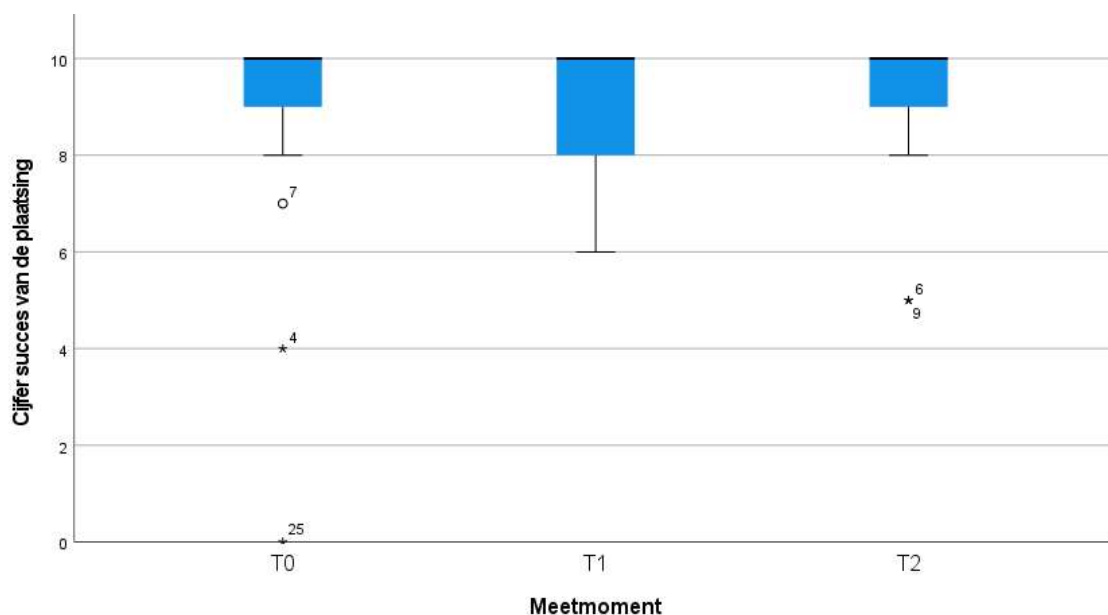
Hierna is ervoor gekozen om drie casussen te beschrijven om meer kwalitatief inzicht in het verloop van traumatische stress bij alleenstaande jongeren te verkrijgen. Bij de vragenlijsten hadden de jongeren ook gelegenheid gekregen om extra opmerkingen/uitleg te geven. Deze informatie wordt, naast de kwantitatieve gegevens, gebruikt voor de casussen. De drie casussen zijn gekozen op basis van hun scores op het succes van de plaatsing, de BIC-S en de RATS. Bij de casussen was sprake van een afname van de scores op de RATS, een stijging op het succes van de plaatsing en de scores van de BIC-S of een daling van de scores op de RATS.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

Succes van de plaatsing

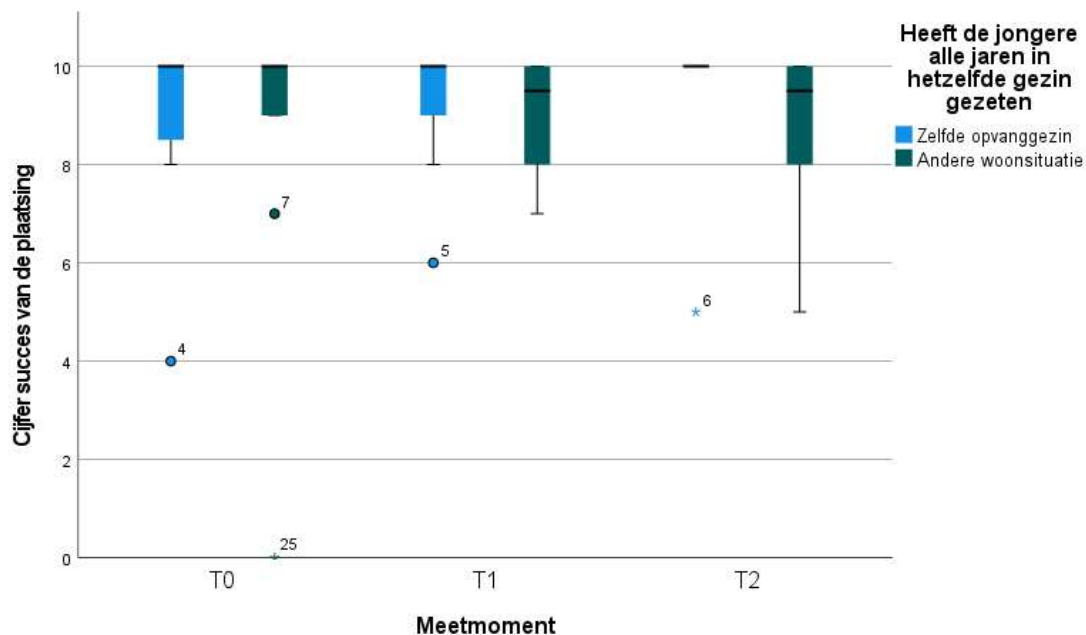
Alle jongeren. In Figuur 2 is de verdeling van de cijfers op het succes van de plaatsing te zien per meetmoment. Op T0 (n = 17) geven de jongeren het succes van de plaatsing gemiddeld een 8,59 op een schaal van 1 tot en met 10. Eén jongere gaf het succes van de plaatsing een 0 (jongere 7) en één een 4 (jongere 4). De rest gaf het succes van de plaatsing een cijfer tussen de 7 en 10. Op T1 (n = 17) gaven de jongeren het succes van de plaatsing gemiddeld een 9,06 (minimum = 6, maximum = 10). Op T2 (n = 13) gaven de jongeren het succes van de plaatsing gemiddeld een 9,00 (minimum = 5, maximum = 10). Op alle drie de meetmomenten was de mediaan 10.

Figuur 2. Boxplot succes van de plaatsing per meetmoment

Hetzelfde opvanggezin. In Figuur 3 is het succes van de plaatsing per meetmoment te zien, met onderscheid tussen de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten en jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld. De jongeren die in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten ($n = 7$) geven het succes van de plaatsing op T0 gemiddeld een 8,71 (min = 4, max = 10, SD = 2,215). Ten tijde van T1 geven ze het succes van de plaatsing gemiddeld een 9,14 (min = 6, max = 10, SD = 1,574). Ten tijde van T2 geven ze het succes van de plaatsing gemiddeld een 9,29 (min = 5, max = 10, SD = 1,890).

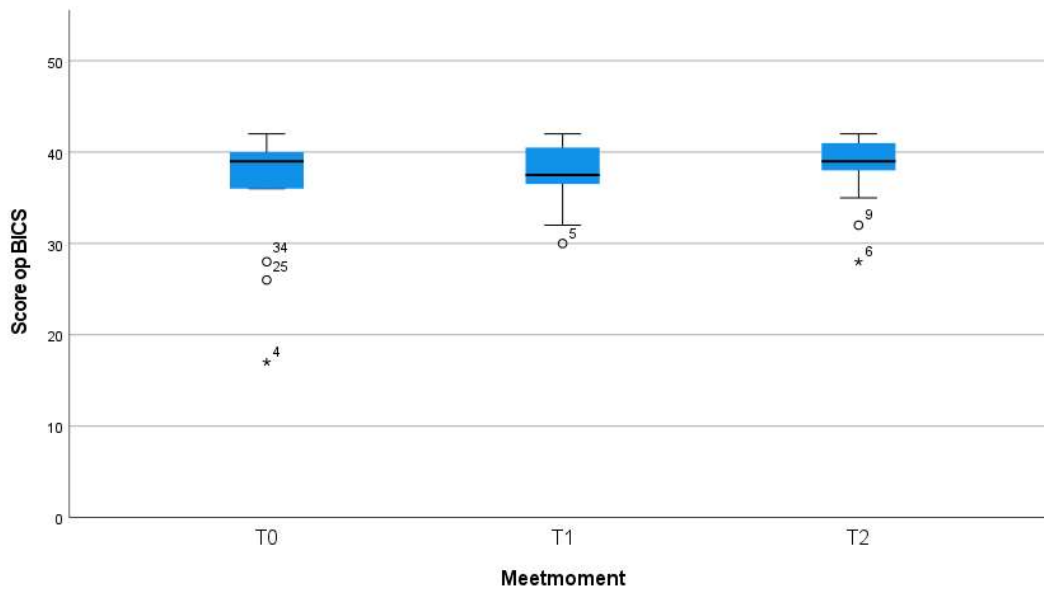
Wisseling van woonsituatie. De jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld geven het succes van de plaatsing op T0 gemiddeld een 8,50 ($n = 10$, min = 0, max = 10, SD = 3,136). Ten tijde van T1 geven ze het succes van de plaatsing gemiddeld een 9,00 ($n = 10$, min = 7, max = 10, SD = 1,155). Ten tijde van T2 geven ze het succes van de plaatsing gemiddeld een 8,67 ($n = 6$, min = 5, max = 10, SD = 1,966).

Figuur 3. Boxplot succes van de plaatsing per meetmoment met onderscheid in woonsituatie

Kwaliteit van de leefomgeving

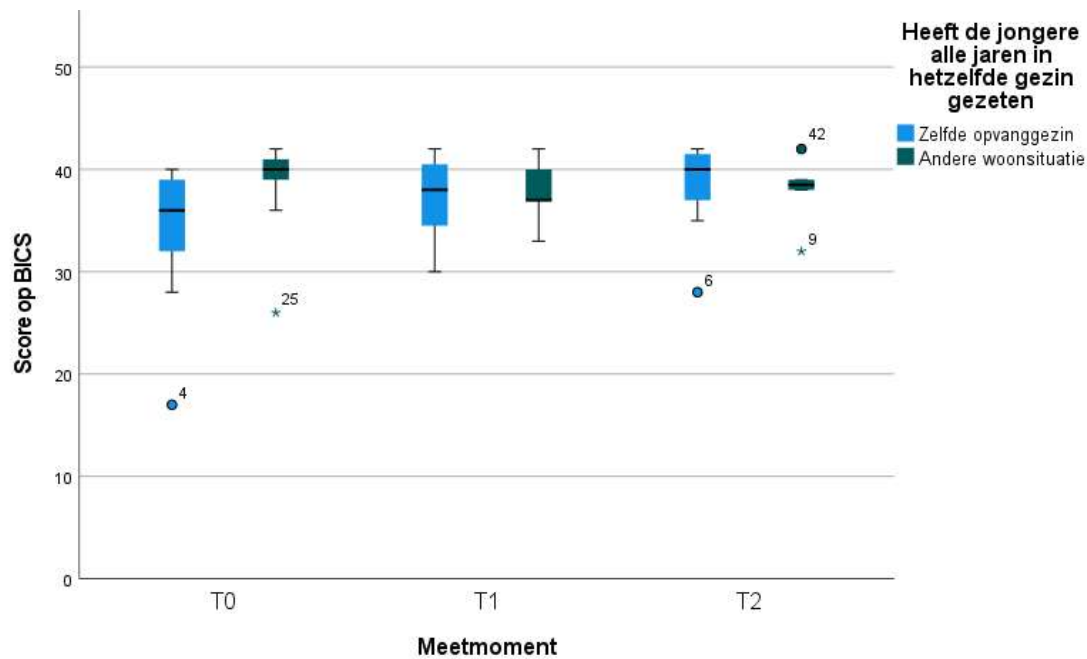
Alle jongeren. In Figuur 4 is de verdeling van de scores op de BIC-S op ieder meetmoment te zien voor de gehele steekproef. Op T0 ($n = 17$) lagen de scores op de BIC-S tussen de 17 en 42 ($M = 36,47$, $SD = 6,691$, mediaan = 39). Op T1 ($n = 16$) lagen de scores tussen de 30 en 42 ($M = 37,63$, $SD = 3,557$, mediaan = 37,5). Op T2 ($n = 13$) lagen de scores tussen de 28 en 42 ($M = 38,08$, $SD = 4,172$, mediaan = 39).

Figuur 4. Boxplot van de scores op de BIC-S per meetmoment

Hetzelfde opvanggezin. In Figuur 5 is de score op de BIC-S per meetmoment te zien, met onderscheid tussen de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten en jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld. De scores voor de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten zijn als volgt: Op T0 ($n = 7$) lagen de scores op de BIC-S tussen de 17 en 40 ($M = 33,57$, $SD = 8,344$, mediaan = 36). Op T1 ($n = 7$) lagen de scores tussen de 30 en 42 ($M = 37,14$, $SD = 4,562$, mediaan = 38). Op T2 ($n = 7$) lagen de scores tussen de 28 en 42 ($M = 38,14$, $SD = 5,080$, mediaan = 40).

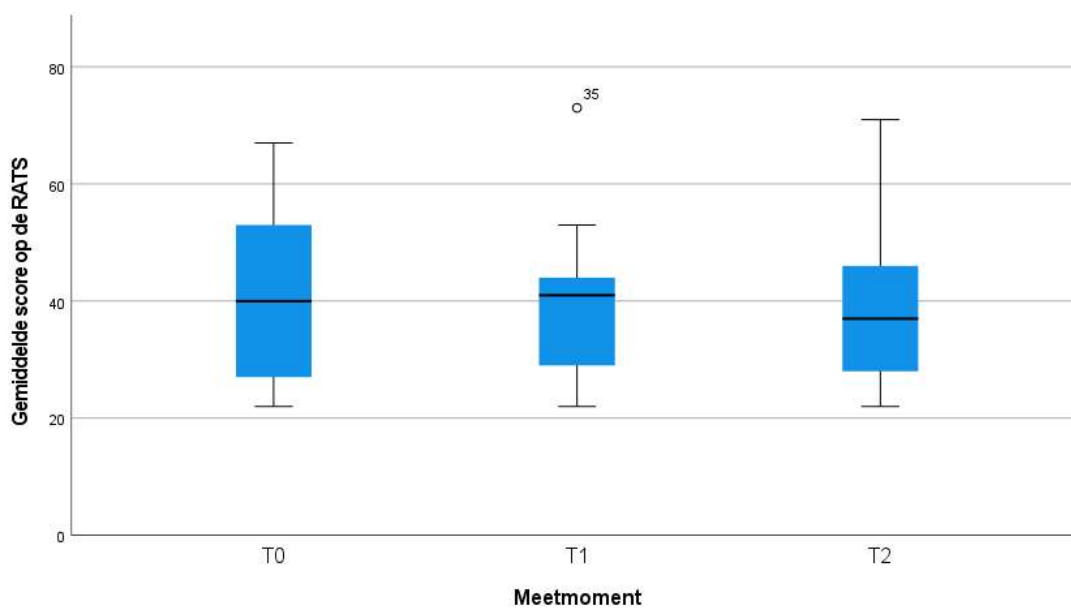
Wisseling van woonsituatie. De scores op de BIC-S voor de jongeren die zijn gewisseld van woonsituatie zijn als volgt: Op T0 ($n = 10$) lagen de scores op de BIC-S tussen de 26 en 42 ($M = 38,50$, $SD = 4,696$, mediaan = 40). Op T1 ($n = 9$) lagen de scores tussen de 33 en 42 ($M = 38,00$, $SD = 2,784$, mediaan = 37). Op T2 ($n = 6$) lagen de scores tussen de 32 en 42 ($M = 38,00$, $SD = 3,286$, mediaan = 38,5).

Figuur 5. Boxplot van de scores op de BIC-S per meetmoment met onderscheid in woonsituatie

Traumatische stress

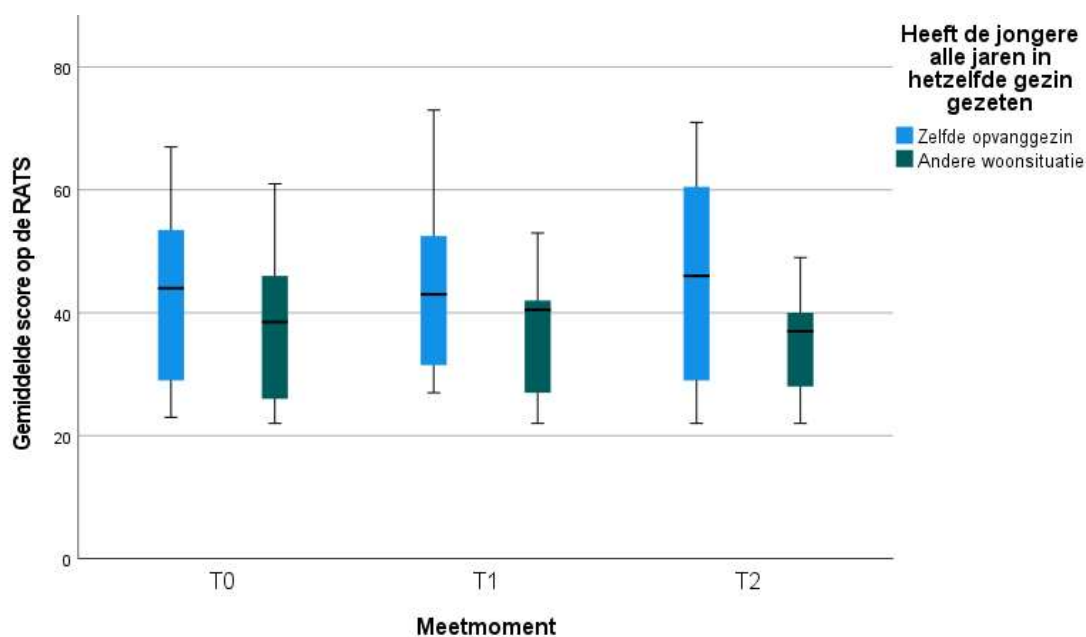
Alle jongeren. In Figuur 6 is de verdeling van de scores op de RATS per meetmoment te zien voor de hele steekproef. Op meetmoment T0 was het gemiddelde 40,18 ($n = 17$, $SD = 14,090$, $\min = 22$, $\max = 67$, $\text{mediaan} = 40$). Op T1 was het gemiddelde 39,94 ($n = 17$, $SD = 13,021$, $\min = 22$, $\max = 73$, $\text{mediaan} = 41$). Op T2 was het gemiddelde 39,41 ($n = 17$, $SD = 14,231$, $\min = 22$, $\max = 71$, $\text{mediaan} = 37$).

Figuur 6. Boxplot van de scores op de RATS per meetmoment

Hetzelfde opvanggezin. In Figuur 7 is de score op de RATS per meetmoment te zien, met onderscheid tussen de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten en jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$). Voor de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin zaten ($n = 7$), is te zien dat de scores op de RATS op T0 liggen tussen de 23 en 67 ($M = 42,71$, $SD = 16,317$, mediaan = 44). Op T1 liggen de scores op de RATS tussen de 27 en 73 ($M = 44,43$, $SD = 16,328$, mediaan = 43). Op T2 liggen de scores op de RATS tussen de 22 en 71 ($M = 45,43$, $SD = 19,225$, mediaan = 46).

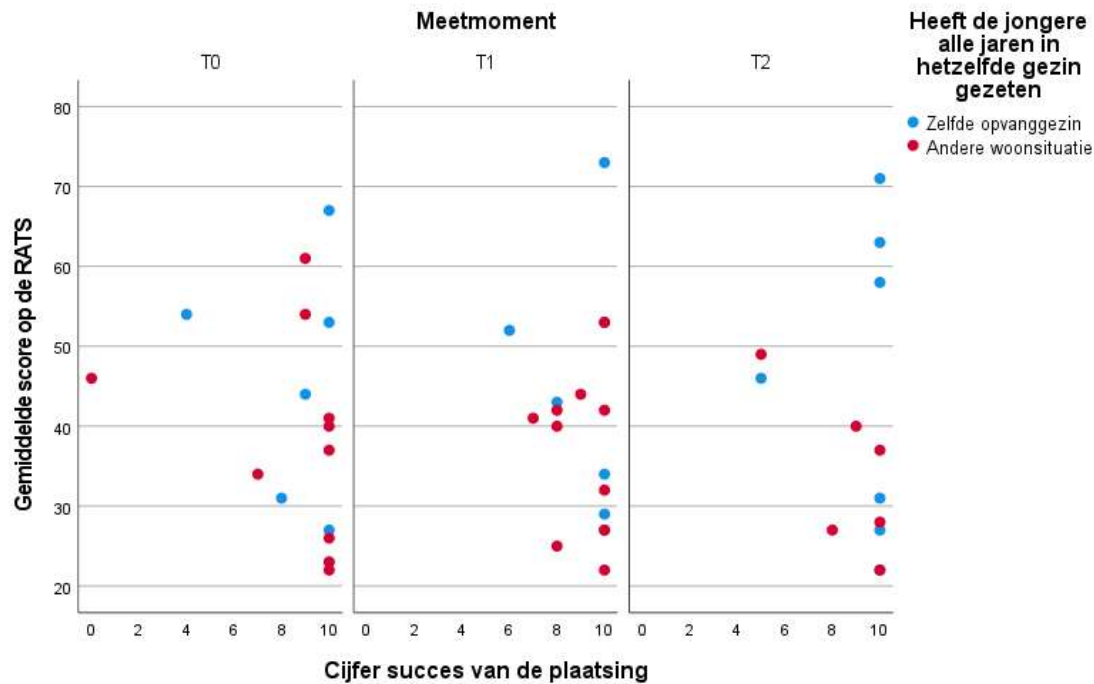
Wisseling van woonsituatie. Voor de jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$), is te zien dat de scores op de RATS op T0 liggen tussen de 22 en 61 ($M = 38,40$, $SD = 12,920$, mediaan = 38,5). Op T1 liggen de scores op de RATS tussen de 22 en 53 ($M = 36,80$, $SD = 9,852$, mediaan = 40,5). Op T2 liggen de scores op de RATS tussen de 22 en 49 ($M = 35,20$, $SD = 8,108$, mediaan = 37).

Figuur 7. Boxplot van de scores op de RATS per meetmoment met onderscheid in woonsituatie

Het verband tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS

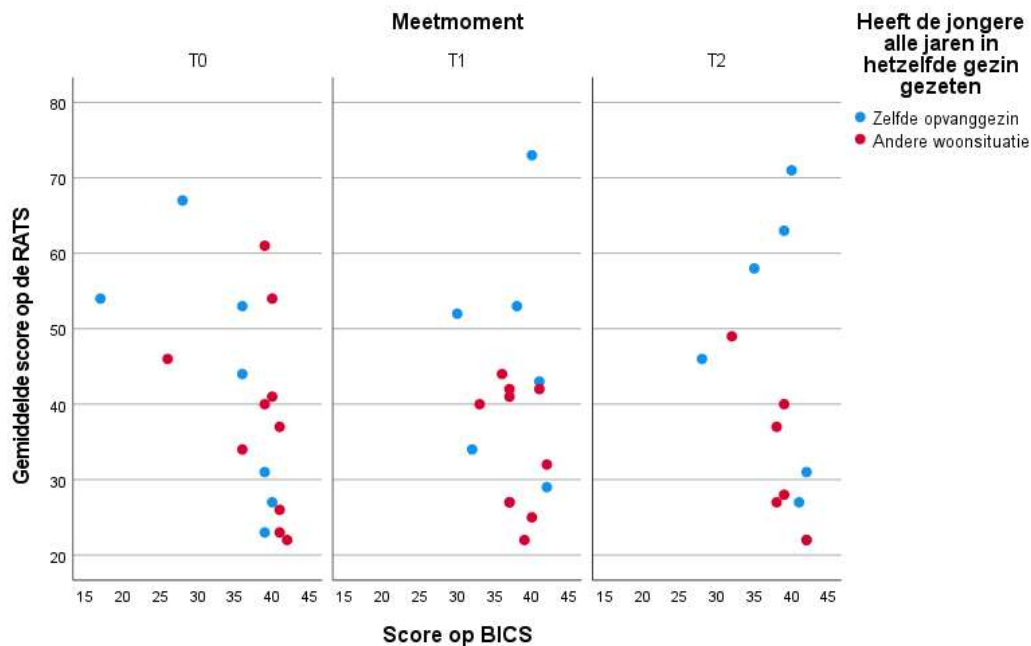
In Figuur 8a zijn de scores op de RATS te zien ten opzichte van het succes van de plaatsing. Dit is voor alle drie de meetmomenten weergegeven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de woonsituaties van de jongeren. Op T0 zijn er twee afwijkende scores te zien, namelijk met een score van 0 en 4 op het succes van de plaatsing. Met uitzondering van de twee afwijkende scores op T0, is er in Figuur 8a weinig verschil te zien tussen de drie meetmomenten.

Figuur 8a
Scores op de RATS ten opzichte van het succes van de plaatsing per meetmoment

Het verband tussen de BIC-S en de scores op de RATS

In Figuur 8b zijn de scores op de RATS weergegeven ten opzichte van de scores op de BIC-S. Op T0 lijken er drie afwijkende scores te zijn met scores onder de 30 op de BIC-S. Op T2 lijkt er nog één afwijkende scores te zijn met een score onder de 30 op de BIC-S. Verder lijkt er weinig te veranderen op de drie meetmomenten. In dit figuur lijkt er geen duidelijk verband te zijn tussen de scores op de RATS en de scores op de BIC-S.

Figuur 8b
Scores op de RATS ten opzichte van de scores op de BIC-S per meetmoment

Het verband tussen alle drie de variabelen – correlaties

Alle jongeren

In Tabel 3a zijn de correlaties tussen het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS op alle drie meetmomenten te zien. Alleen de scores op de RATS op de verschillende meetmomenten vertonen een significante correlatie tussen de meetmomenten. Wanneer naar de correlatie tussen verschillende variabelen wordt gekeken, is te zien dat er een significante, positieve correlatie is tussen de scores op de BIC-S en het succes van de plaatsing op T0 en T2. Op T1 is er geen sprake van een significante correlatie tussen deze twee variabelen. Verder is er een significante, negatieve correlatie tussen de scores op de BIC-S op T0 en de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten.

Bij het kijken naar de sterkte van de relatie wordt de indeling van Cohen (1992) aangehouden. Hierbij staat een correlatie van 0,10 voor een zwakke relatie, 0,30 voor een matige relatie en 0,50 voor een sterke relatie. Er is een sterke relatie gevonden tussen het succes van de plaatsing op T0 en T2. Daarnaast is er een sterke relatie tussen het succes van de plaatsing op T0 en de scores op de BIC-S op T0 en T2. Ook de relatie tussen het succes van de plaatsing op T2 en de scores op de BIC-S op T2 is sterk.

Voor de correlaties tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS op alle meetmomenten is een zwakke tot matige, negatieve relatie gevonden ($-0,099 < r < -0,391$). De correlatie tussen het succes van de plaatsing op T1 en de scores op de RATS op T2 is te klein om zelfs een zwakke relatie te noemen.

Voor de correlaties tussen de scores op de BIC-S en op de RATS zijn zwakke tot sterke relaties gevonden ($-0,159 < r < -0,725$). De correlaties tussen de BIC-S op T0 en de RATS op alle drie de meetmomenten zijn significant en tonen een sterke relatie.

Tabel 3a

Spearman's Rho-correlatie tussen succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS op ieder meetmoment voor alle jongeren

	SP0	SP1	SP2	BIC0	BIC1	BIC2	RATS0	RATS1	RATS2
SP0	1,000	0,498*	0,633*	0,604*	0,250	0,501	-0,391	-0,338	-0,298
SP1	0,498*	1,000	0,439	0,159	0,400	0,411	-0,174	-0,143	-0,099
SP2	0,633*	0,439	1,000	0,394	0,462	0,664*	-0,232	-0,187	-0,145
BIC0	0,604*	0,159	0,394	1,000	0,265	0,379	-0,645**	-0,567*	-0,725**
BIC1	0,250	0,400	0,462	0,265	1,000	0,510	-0,251	-0,159	-0,226
BIC2	0,501	0,411	0,664*	0,379	0,510	1,000	-0,440	-0,317	-0,517
RATS0	-0,391	-0,174	-0,232	-0,645**	-0,251	-0,440	1,000	0,752**	0,769**
RATS1	-0,338	-0,143	-0,187	-0,567*	-0,159	-0,317	0,752**	1,000	0,660**
RATS2	-0,298	-0,099	-0,145	-0,725**	-0,226	-0,517	0,769**	0,660**	1,000

Noot: SP0 betekent het succes van de plaatsing op T0. BIC1 betekent de score op de BIC-S op T1.

Noot 2: *. Significant bij een alfa van 0,05. **. Significant bij een alfa van 0,01.

Noot 3: **Dikgedrukt** → correlatiecoëfficiënt boven 0,5

Jongeren die in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven

In Tabel 3b zijn de correlaties tussen het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS te zien voor de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten. Het is te zien dat alle drie de variabelen een sterke ($r > 0,5$) en vaak significante correlatie hebben binnen dezelfde variabele tussen de verschillende meetmomenten.

Er is een zwakke tot sterke samenhang te zien tussen de scores op het succes van de plaatsing en op de BIC-S op de verschillende meetmomenten. Met name het succes van de plaatsing op T2 toont een sterke correlatie met de scores op de BIC-S op alle drie de meetmomenten ($r > 0,612$)

De correlaties tussen de cijfers op het succes van de plaatsing en de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten lopen tussen de 0,000 (geen correlatie) en -0,408 (een matige, negatieve correlatie). Er lijkt dus niet zo'n sterke correlatie te zijn tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS.

De correlaties tussen de scores op de BIC-S en de scores op de RATS lopen tussen de -0,036 (vrijwel geen correlatie) en -0,891 (een hele sterke correlatie). Wat opvalt, is dat de scores op de BIC-S op T0 en T2 een sterke correlatie vormen met de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten. De scores op de BIC-S op T1 vormen een hele zwakke correlatie met de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten. Op T0 en T2 lijkt er een sterke correlatie tussen de scores op de BIC-S en de RATS te zijn. Op T1 lijkt er een zwakke correlatie tussen de scores op de BIC-S en de RATS te zijn.

Tabel 3b

Spearman's Rho-correlatie tussen succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS op ieder meetmoment voor de jongeren die gedurende het onderzoek in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven

	SP0	SP1	SP2	BIC0	BIC1	BIC2	RATS0	RATS1	RATS2
SP0	1,000	0,885**	0,676	0,381	0,453	0,596	-0,217	-0,079	0,177
SP1	0,885**	1,000	0,764*	0,340	0,267	0,405	-0,223	-0,178	0,267
SP2	0,676	0,764*	1,000	0,624	0,612	0,618	-0,408	-0,204	0,000
BIC0	0,381	0,340	0,624	1,000	0,673	0,853*	-0,891**	-0,727	-0,655
BIC1	0,453	0,267	0,612	0,673	1,000	0,721	-0,286	-0,036	-0,107
BIC2	0,596	0,405	0,618	0,853*	0,721	1,000	-0,739	-0,559	-0,577
RATS0	-0,217	-0,223	-0,408	-0,891**	-0,286	-0,739	1,000	0,929**	0,857*
RATS1	-0,079	-0,178	-0,204	-0,727	-0,036	-0,559	0,929**	1,000	0,821*
RATS2	0,177	0,267	0,000	-0,655	-0,107	-0,577	0,857*	0,821*	1,000

Noot: SP0 betekent het succes van de plaatsing op T0. BIC1 betekent de score op de BIC-S op T1.

Noot 2: *. Significat bij een alfa van 0,05, **. Significat bij een alfa van 0,01

Noot 3: **Dikgedrukt** → correlatiecoëfficiënt boven 0,5

Jongeren die zijn gewisseld van woonsituatie

In Tabel 3c zijn de correlaties tussen het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS te zien voor de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten. Het is te zien dat de scores op de RATS een sterke en vaak significante onderlinge correlatie hebben ($r > 0,5$). De cijfers op het succes van de plaatsing op T0 en T2 hebben een sterke onderlinge correlatie ($r = 0,575$). Daarentegen hebben de cijfers op het succes van de plaatsing op T1 een zwakke correlatie met de cijfers op het succes van de plaatsing op T0 en T2 ($r = 0,260$ & $r = 0,220$). De scores op de BIC-S hebben een zwakke tot matige onderlinge correlatie ($0,019 < r < 0,789$).

De correlaties tussen de scores op de BIC-S en het succes van de plaatsing variëren tussen de 0,019 (vrijwel geen correlatie) en 0,789 (een sterke correlatie).

De cijfers op het succes van de plaatsing vertonen een zwakke tot sterke correlatie met de scores op de RATS op de verschillende meetmomenten. Met name de scores op T0 op het succes van de plaatsing lijken een sterkere correlatie te hebben met de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten ($r < 0,5$). Over het algemeen lijkt er een zwakke correlatie te zijn tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS.

De scores op de BIC-S en op de RATS vertonen een zwakke tot sterke, soms significante correlatie met elkaar ($-0,119 < r < -0,845$). Met name de scores op de BIC-S op T0 en T2 lijken een sterkere relatie te hebben met de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten.

Tabel 3c

Spearman's Rho-correlatie tussen succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS op ieder meetmoment voor jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld

	SP0	SP1	SP2	BIC0	BIC1	BIC2	RATS0	RATS1	RATS2
SP0	1,000	0,260	0,575	0,789**	0,019	0,191	-0,548	-0,550	-0,647*
SP1	0,260	1,000	0,220	0,254	0,496	0,320	-0,190	-0,053	-0,493
SP2	0,575	0,220	1,000	0,493	0,678	0,688	-0,334	-0,647	-0,516
BIC0	0,789**	0,254	0,493	1,000	0,120	0,343	-0,648*	-0,471	-0,845**
BIC1	0,019	0,496	0,678	0,120	1,000	0,313	-0,186	-0,340	-0,119
BIC2	0,191	0,320	0,688	0,343	0,313	1,000	-0,353	-0,642	-0,618
RATS0	-0,548	-0,190	-0,334	-0,648*	-0,186	-0,353	1,000	0,602	0,565
RATS1	-0,550	-0,053	-0,647	-0,471	-0,340	-0,642	0,602	1,000	0,579
RATS2	-0,647*	-0,493	-0,516	-0,845**	-0,119	-0,618	0,565	0,579	1,000

Noot: SP0 betekent het succes van de plaatsing op T0. BIC1 betekent de score op de BIC-S op T1.

*Noot 2: *. Significant bij een alfa van 0,05, **. Significant bij een alfa van 0,01*

*Noot 3: **Dikgedrukt** → correlatiecoëfficiënt boven 0,5*

Effect wisseling van de woonsituatie

De scores op de RATS van de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten ($n = 7$) en de jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$) zijn met elkaar vergeleken met behulp van een repeated measures ANOVA. Er is geen significante verandering binnen de scores van de RATS op de verschillende meetmomenten gevonden ($F(2) = 0,009, p = 0,991$). Er is ook geen significant verschil gevonden tussen de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gezeten en de jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($F(1) = 1,445, p = 0,248$).

Individueel verloop van traumatische stress

Verschillen in de RATS tussen de meetmomenten

Tabel 2

Scores op de RATS per meetmoment en RCI van de scores op de RATS, met onderscheid in woonsituatie

Hetzelfde opvanggezin						
ID jongere	Score T0	Score T1	Score T2	RCI T1-T0	RCI T2-T1	RCI T2-T0
2	54	52	46	-0,23	-0,62	-0,80
7	23	27	22	0,46	-0,51	-0,10
8	31	43	27	1,37	-1,65	-0,40
10	27	29	31	0,23	0,21	0,40
12	67	73	71	0,68	-0,21	0,40
16	53	53	63	0,00	1,03	1,00
17	44	34	58	-1,14	<u>2,47</u>	1,40

Wisseling van woonsituatie						
ID jongere	Score T0	Score T1	Score T2	RCI T1-T0	RCI T2-T1	RCI T2-T0
1	41	32	37	-1,03	0,51	-0,40
3	34	42	49	0,91	0,72	1,50
4	61	41	42	<u>-2,28</u>	0,10	-1,90
5	37	53	37	1,82	-1,65	0,00
6	54	44	31	-1,14	-1,34	<u>-2,30</u>
9	46	42	40	-0,46	-0,21	-0,60
11	22	25	28	0,34	0,31	0,60
13	40	40	39	0,00	-0,10	-0,10
14	23	22	22	-0,11	0,00	-0,10
15	26	27	27	0,11	0,00	0,10

In Tabel 2 worden de scores op de RATS en de RCI daarvan weergegeven. Drie verschillscores hebben een RCI boven de 1,96. Deze scores zijn onderstreept in Tabel 2.

Bij jongere 17 is de RCI van de verschillscore tussen meetmoment T1 en T2 2,47. Dit houdt in dat er een significant verschil zit tussen de score op de RATS van deze jongere op meetmoment T1 en T2. Deze jongere is van een score van 34 op de RATS op T1 naar 58 op T2 gegaan. Jongere 17 heeft gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin gezeten.

Bij jongere 4 is de RCI van de verschillscore tussen meetmoment T0 en T1 -2,28. Dit houdt in dat er een significant verschil zit tussen de score op de RATS van deze jongere op meetmoment T0 en T1. Deze jongere is van een score van 61 op de RATS op T0 naar 41 op T1 gegaan. Jongere 4 is gedurende het onderzoek gewisseld van woonsituatie. Deze jongere is op T2 zelfstandig gaan wonen.

Bij jongere 6 is de RCI van de verschillscore tussen meetmoment T0 en T2 -2,30. Dit houdt in dat er een significant verschil zit tussen de score op de RATS van deze jongere op meetmoment T0 en T2. Deze jongere is van een score van 54 op de RATS op T0 naar 31 op T2 gegaan. Jongere 6 is gedurende het onderzoek gewisseld van woonsituatie. Deze jongere is op T2 zelfstandig gaan wonen.

Casusbeschrijvingen

Casus 1. Voor casus 1 wordt gekeken naar een jongen uit Afghanistan die zestien jaar oud was ten tijde van T0. Hij is Islamitisch en zijn moedertaal is Dari. Hij heeft voordat hij aan dit onderzoek meedeed, al in twee andere opvanggezinnen gewoond:

“Het eerste gezin was Afghaans, maar zij waren niet eerlijk tegen mij. Ik vond het daar niet fijn en ging daarom weg. Het tweede gezin was Indonesische daar ging het goed alleen de vrouw werd heel ziek en kon niet voor ons zorgen”.

Ten tijde van T1 woonde hij bij een Somalische vrouw. Het maakte hem niet uit waar hij ging wonen, zolang zijn opvangbroer met wie hij steeds samen had gewoond maar bij hem bleef. Hij vond het leuk in zijn opvanggezin ten tijde van T1: *“Gezellig, we hebben vrijheid, dat vind ik leuk. Ik mag vrienden meenemen, mogen hier logeren. Mijn vriend woont hier ook.”*

Ten tijde van T2 is de jongere zelfstandig gaan wonen. Om deze reden heeft hij ook geen cijfer voor het succes van plaatsing en geen score op de BIC-S op T2. Hij is op zichzelf gaan wonen omdat hij 18 is geworden: *“Ik vond het gezellig, maar ik wilde graag op mezelf wonen.”*

Tabel 4

Het verloop en de RCI van het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS voor casus 1

Meetmoment	SP	BIC-S	RATS
T0	9	40	54
T1	9	36	44
T2	-	-	31
RCI T2-T0	-	-	-2,30

In Tabel 4 is het verloop van de variabelen voor de jongere van casus 1 te zien. Ondanks dat er slechts gegevens zijn van twee meetmoment in plaats van drie, is te zien dat de jongere tevreden is over het succes van de plaatsing en zijn omgeving (BIC-S). Ook in zijn antwoorden op de vragen laat hij zijn tevredenheid zien: *“Zij is goed voor mij”* (over zijn opvangmoeder). Zijn scores op de RATS zijn significant gedaald, wat wijst op een goed verloop van de coping. Deze casus is dus als bewijs te zien dat er een verband is tussen het succes van de plaatsing en de scores op de BIC-S enerzijds en de scores op de RATS anderzijds.

Casus 2. Voor casus 2 wordt gekeken naar een Eritrese jongen die vijftien jaar oud was ten tijde van de T0-meting. Hij is Christelijk en zijn moedertaal is Tigrinya. Ten tijde van T0 woont hij bij een Eritrees gezin die hij daarvoor niet kende. Hij wilde hier niet wonen, mede doordat de opvangouders moslim zijn en hij Christelijk. Hij gaf het succes van de plaatsing op dit moment een 0. Ten tijde van T1 woont de jongen dan ook in een ander opvanggezin. Tijdens T1 geeft hij het succes van de plaatsing een 10. Over dit opvanggezin zegt hij: *“Respect vind ik fijn”*. Ten tijde van T2 woont de jongeren in een kleinschalige woongroep. Hij geeft de volgende reden dat hij niet meer in het vorige opvanggezin woont: *“beetje ruzie”*. Hij vindt het fijn in de woongroep, daarom is hij van plan in de woongroep te blijven wonen totdat hij 18 is, daarna wil hij op zichzelf gaan wonen.

Tabel 5

Het verloop en de RCI van het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS voor casus 2

Meetmoment	SP	BIC-S	RATS
T0	0	26	46
T1	10	41	42
T2	9	39	40
RCI T2-T0	2,22	3,31	-0,60

In Tabel 5 is het verloop van de scores op het succes van de plaatsing, de BIC-S en de RATS te zien voor de jongere van casus 2. Voor het succes van de plaatsing en de scores op de BIC-S is een groot verschil te zien tussen T0 en T1. T1 en T2 zijn erg vergelijkbaar. Dit past bij de opmerkingen van de jongere dat hij zijn opvanggezin ten tijde van T0 niet prettig vond. Op de RATS is geen groot verschil tussen T0 en T1 te zien. Ondanks dat het succes van de plaatsing en de scores op de BIC-S significant veranderen bij deze jongere (zie RCI, Tabel 2), vindt er geen significante daling van de scores op de RATS plaats. Dit is een illustratie dat er wellicht geen verband is tussen het succes van de plaatsing en de scores op de BIC-S enerzijds en de scores op de RATS anderzijds.

Casus 3. Voor casus 3 wordt gekeken naar Guineese jongen die ten tijde van de baselinemeting zestien jaar was. Hij is islamitisch en zijn moedertaal is Mandinka. Hij woont in een Nederlands opvanggezin. Hij kende het opvanggezin al, omdat hij met hun zoon op basketbal zat. Hij wilde graag bij hun wonen. Hij vindt het leuk om bij ze te wonen, omdat “*Alles gelijk, lief en aardig, hele familie*”. Het lijkt hem ook wel heel fijn om op zichzelf te wonen, maar tijdens T0 vindt hij zichzelf daar te jong voor.

Ten tijde van T1 woont de jongere nog steeds in hetzelfde opvanggezin. Hij vond dit fijn: “*De mensen zijn heel lief. En geven graag aandacht en ze zijn behulpzaam. Toen ik daar woonde heb ik niet veel problemen met hen gehad. Af en toe misschien een ruzie, maar hele grote dingen.*”. Hij heeft wel een nieuwe voogd, daar is hij minder blij mee. Hij denkt dat zijn opvanggezin hem weg wil hebben omdat ze denken dat hij wiet rookt. Hij voelt zich tijdens T1 minder dan tijdens T0, daarom gaf hij een 7 en vorige keer hoger. Ten tijde van T2 is de jongere zelfstandig gaan wonen: “*Ik woon niet meer in de opvanggezin, want ik ben 18 jaar geworden en daarom moet ik weg uit de opvanggezin en dat is de regels volgens mij*”. Hij vindt het fijn om op zichzelf te wonen, maar hij vond het ook fijn bij zijn opvanggezin.

In Tabel 6 is het verloop van de scores op het succes van de plaatsing, de BIC-S en de RATS te zien voor de jongere van casus 4. Omdat deze jongere ten tijde van T2 zelfstandig woonde, is er op dat meetmoment niet gevraagd naar het succes van de plaatsing en is de BIC-S niet afgenomen. Bij deze jongere is een sterke afname van de scores op de RATS te zien tussen T0 en T1 (RCI = -2,28). Tussen T1 en T2 verandert deze score vrijwel niet (RCI = 0,10). De jongere maakt tussen T1 en T2 een grote verandering door, namelijk dat hij op zichzelf is gaan wonen. Het zou kunnen dat zijn goede opvoedingsomgeving en het succes van de plaatsing ervoor zorgden dat hij een betere coping had, en daardoor een daling in de scores op

de RATS, maar dat het wegvallen van zijn goed opvoedingsomgeving ervoor zorgt dat de daling in de scores op de RATS stagneerde. Dit zou een aanwijzing zijn voor de hypothese van dit onderzoek, namelijk dat er een verband is tussen het succes van de plaatsing en een goede kwaliteit van de opvoedingsomgeving enerzijds en het verloop van traumatische stress anderzijds.

Tabel 6

Het verloop en de RCI van het succes van de plaatsing, de scores op de BIC-S en de scores op de RATS voor casus 3

Meetmoment	SP	BIC-S	RATS
T0	9	39	61
T1	7	37	41
T2	-	-	42
RCI T2-T0	-	-	-1,90
RCI T1-T0	-	-	-2,28
RCI T2-T1	-	-	0,10

Conclusie

De vraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt: *“Wat is de relatie tussen het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de leefomgeving van alleenstaande minderjarige vreemdelingen en het verloop van traumatische stress, rekening houdend met een wisseling in de woonsituatie?”*. Verwacht werd dat een beter succes van de plaatsing en een hogere kwaliteit van de leefomgeving zouden leiden tot een betere coping en dus minder traumatische stress. Er is onderscheid gemaakt tussen jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven ($n = 7$) en jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$).

De hoofdvraag wordt beantwoord aan de hand van enkele deelvragen:

- 1) *Wat is de relatie tussen het verloop van succes van de plaatsing en de kwaliteit van de opvoedingsomgeving enerzijds, en het verloop van traumatische stress anderzijds, rekening houdend met woonsituatie?*
- 2) *Is er een verschil in het verloop van traumatische stress voor jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld en jongeren die in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven?*

3) *Zijn er individuele verschillen voor het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen?*

In de correlatiematrix is te zien dat het de correlatie tussen het succes van de plaatsing en de scores op de RATS zwak tot matig van grootte is. In dit onderzoek is dus een klein verband gevonden tussen het succes van de plaatsing en traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. De verwachting van het huidige onderzoek was dat er een verband zou worden gevonden. Dat verband is gevonden, maar het is beperkt van grootte.

Met behulp van een correlatiematrix is te zien dat er een verband is tussen de scores op de BIC-S op T0 en de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten. De scores op de BIC-S op T1 en T2 vertonen een zwakke tot sterke, negatieve correlatie met de scores op de RATS op alle drie de meetmomenten. Dit toont aan dat er een negatief verband is tussen de kwaliteit van de leefomgeving en de hoeveelheid traumatische stressreacties die alleenstaande minderjarige vreemdelingen ervaren. Dit is in lijn met de verwachting van dit onderzoek.

Met behulp van een RM-ANOVA is gekeken of de wisseling van de woonsituatie van sommige jongeren van invloed is geweest op hun scores op de RATS. Hiervoor zijn de scores op de RATS van de jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld ($n = 10$) vergeleken met de scores op de RATS van de jongeren die gedurende het hele onderzoek in hetzelfde opvanggezin hebben gewoond ($n = 7$). Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen de scores op de RATS van deze twee groepen. Dit onderzoek geeft dus geen aanwijzing dat een wisseling van de woonsituatie van invloed kan zijn op het verloop van de traumatische stress van alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Met behulp van een RCI-analyse is gekeken of de scores op de RATS significant veranderen. Bij drie van de zeventien jongeren was er een significant verschil wat betreft de scores op de RATS tussen twee meetmomenten. De verschillen die significant waren, waren bij iedere jongere tussen een andere combinatie van meetmomenten. Over het algemeen lijken de scores op de RATS tussen de verschillende meetmomenten niet erg significant veranderd bij de participanten van dit onderzoek.

Naast de statistische analyse, zijn drie casussen beschreven. Deze casusbeschrijvingen geven een wisselend beeld. De eerste casus laat een hoge tevredenheid over de plaatsing en de opvoedingsomgeving zien, in combinatie met een verlaging van de scores op de RATS, wat past binnen de verwachtingen van dit onderzoek. In de tweede casus is een jongere te zien die tevreden is met de plaatsing en de opvoedingsomgeving, maar waar geen afname van de scores op de RATS te zien is. In de derde casus is een jongere te zien waar op het moment dat hij op zichzelf is gaan wonen, de daling in de scores op de RATS stagneert. De opmerkingen

van de jongeren bij de vragenlijsten geven geen uitleg waarom dit beeld zo wisselend is. De casussen bevestigen dus niet eenduidig de hypothese van het huidige onderzoek.

Concluderend is er een klein verband tussen het succes van de plaatsing en het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Er is een matig tot sterk verband tussen de kwaliteit van de opvoedingsomgeving en het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Wisseling van woonsituatie heeft hier geen invloed op. Daarnaast zijn er individuele verschillen tussen alleenstaande minderjarige vluchtelingen wat betreft het verloop van traumatische stress.

Discussie

Verklaring van de resultaten

Op basis van de bestaande literatuur (Bronstein et al., 2012; Miller et al., 2019; Bokszczanin, 2008) werd verwacht dat een beter succes van de plaatsing en een betere kwaliteit van de opvoedingsomgeving een positief effect op het verloop van traumatische stress zou hebben. In dit onderzoek is voornamelijk een verband tussen de kwaliteit van de opvoedingsomgeving en het verloop van traumatische stress gevonden. Dit sluit aan bij de bestaande literatuur. In verschillende onderzoeken is gevonden dat de kwaliteit van de leefomgeving van jongeren of minderjarige vreemdelingen van invloed is op de coping van de jongeren (Muller et al., 2020; Bokszczanin, 2008). Over een succesvolle plaatsing wordt wel geschreven dat het wenselijk is (Rip, 2021), maar er was nog niet eerder onderzoek gedaan naar het verband tussen het succes van een plaatsing en coping. In het huidige onderzoek kon dit verband in beperkte mate aangetoond worden. Het is daarom mogelijk dat er daadwerkelijk maar een beperkt verband is tussen het succes van de plaatsing en het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Een andere mogelijke verklaring voor het feit dat er een klein verband tussen het succes van de plaatsing en het verloop van traumatische stress is gevonden, wordt gevormd door het gebruikte meetinstrument. Het succes van de plaatsing is een niet gevalideerd meetinstrument. Mogelijk is het succes van de plaatsing, gemeten door participanten hun plaatsing een cijfer te geven, geen betrouwbaar en valide instrument. Dat zou de resultaten van dit onderzoek kunnen hebben beïnvloed.

Het feit dat wel of niet wisselen van woonvoorziening geen significant verband toont met de scores op de RATS, is vooral te verklaren vanuit de samenstelling van de groep jongeren die gewisseld is van woonsituatie. De groep wordt gevormd door jongeren die in een ander opvanggezin, bij biologische ouders, zelfstandig of in een KWE zijn gaan wonen. Van

het wonen bij biologische ouders zou worden verwacht dat het een positief effect op de coping heeft (Bokszscanin, 2008). Bij een ander opvanggezin is niet duidelijk waarom de jongere is verhuisd en wat het effect zou kunnen zijn. Bij het wonen in een KWE zou op basis van de literatuur verwacht worden dat dit een minder positief effect op de coping heeft (Derluyn & Broekaert, 2007; Hodes et al., 2008). Vanwege de beperkte steekproefgrootte zijn alle jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld samengevoegd. Dit zorgt ervoor dat de groep zeer divers is. Het zou daarom kunnen dat er binnen de groep grote verschillen in de coping zitten en dat er daarom geen verschil is gevonden tussen jongeren die van woonsituatie zijn gewisseld en jongeren die in hetzelfde opvanggezin zijn gebleven.

Ook het feit dat er bij het grootste deel van de participanten van dit onderzoek geen significant verschil in de RATS is gevonden tussen de meetmomenten, sluit aan bij de bestaande literatuur. Bramsen en Van der Ploeg (1999) vonden dat de negatieve effecten van trauma's nog decennialang kunnen aanhouden. In het huidige onderzoek zit er slechts twee jaar tussen het eerste en het laatste meetmoment. Het is logisch dat effecten die tientallen jaren kunnen duren, binnen twee jaar niet significant afnemen bij alle participanten van dit onderzoek.

Krachten en beperkingen

Dit onderzoek is één van de weinige onderzoeken die kijken naar de effecten van de opvoedingsomgeving op de traumatische stress van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast lijkt dit het eerste onderzoek te zijn dat kijkt naar het effect van een succesvolle plaatsing op traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

De kracht van dit onderzoek is dat de data thuis bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen is verzameld. Van den Muijsenbergh, Teunissen, Van Weel-Baumgarten en Van Weel (2019) schrijven dat de locatie waar onderzoek wordt uitgevoerd, veilig, herkenbaar en makkelijk te bereiken moet zijn. De thuissituatie voldoet over het algemeen aan deze voorwaarden. Daarnaast stond het participanten ook vrij om op een plek van hun keuze af te spreken.

Daarnaast moet bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten rekening gehouden worden met enkele beperkingen van dit onderzoek. Allereerst de steekproef. Dit onderzoek maakt gebruik van de dataset van een bestaand longitudinaal onderzoek (Rip, 2020). Om een volledig beeld van het verloop over tijd te krijgen, zijn alleen de participanten meegenomen die op alle drie de meetmomenten hebben meegedaan. Dit gaat om 17 participanten, wat een relatief kleine steekproef is. Bij een kleine steekproef is het risico op een type-II fout groter

(Cohen, 1992). Door deze kleine steekproef is het ook minder waarschijnlijk dat er significante resultaten uit het onderzoek komen. Volgens Cohen (1992) zou voor een correlatie-onderzoek bij een alfa van 0,05, een power van 0,8 en een grote effectsize, een steekproef van 28 participanten optimaal zijn.

Daarnaast is de steekproef via meerdere selectieprocedures geworven. Allereerst de eerste selectieprocedure van het onderzoek van Rip et al. (2020) voor de steekproef op T0. Van deze participanten zijn in het huidige onderzoek alleen de participanten meegenomen die op alle drie de meetmomenten aan het onderzoek hebben meegedaan. Hierdoor is de kans aanwezig dat alleen de jongeren waar het goed mee gaat, mee hebben gedaan in dit onderzoek. Dit zou de resultaten kunnen hebben beïnvloed. Bijvoorbeeld het feit dat een groot deel van de jongeren het succes van de plaatsing een 10 geeft ($n = 10$ op T0). Het is aannemelijk dat de jongeren met wie het slechter gaat, lager zullen scoren op het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de leefomgeving, en hoger op de traumatische stress. Het is belangrijk hier rekening mee te houden bij de interpretatie van de resultaten.

De (wisseling van de) woonsituatie van de jongeren vormt een andere factor die de uitkomst van dit onderzoek kan hebben beïnvloed. Bij tien van de zeventien jongeren vond er een wisseling in de woonsituatie plaats gedurende de onderzoeksperiode. Bij sommige jongeren vond een gezinshereniging plaats, anderen gingen zelfstandig wonen. Ook waren er jongeren die wisselden van opvanggezin of in een woongroep gingen wonen. Het is logisch dat een wisseling van de woonsituatie een verandering in waardering van de woonomgeving met zich meebrengt. Het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de opvoedingsomgeving kunnen sterk verschillen tussen woonsituaties. Het succes van de plaatsing en de kwaliteit van de opvoedingsomgeving zijn sterk afhankelijk van de woonsituatie, waardoor deze wisselingen van woonsituatie de resultaten minder goed te generaliseren maken. Omdat er echter een kleine steekproef was, is ervoor gekozen om de jongeren die wisselden van woonsituatie toch mee te nemen in dit onderzoek. Dit leidt er echter wel toe dat de uitkomsten van dit onderzoek in mindere mate gegeneraliseerd kunnen worden.

Een laatste punt dat minder sterk is aan dit onderzoek, wordt gevormd door de vragenlijsten die voor dit onderzoek gebruikt zijn. Een vragenlijst is in vergelijking met andere onderzoeksinstrumenten (bijvoorbeeld een prestatiegerichte taak) vrij subjectief (De Los Reyes et al., 2019). Dit geldt voor de vraag: “Welk cijfer zou jij de plaatsing geven?”. Waar het ene kind de plaatsing succesvol vindt wanneer hij een dak boven zijn hoofd en te eten heeft, vindt het andere kind de plaatsing pas succesvol wanneer hij ook een goede band met de opvangouders heeft. Deze verschillen tussen personen worden intersubjectiviteit

genoemd. Voor het succes van de plaatsing geldt dat de vraag niet gevalideerd is. Hierdoor is de kwaliteit van deze vraag nog niet bekend. De BIC-S is wel gevalideerd, maar geeft wisselende resultaten wat betreft de betrouwbaarheid en validiteit. Er is voor gekozen om deze vragenlijst wel op te nemen in dit onderzoek omdat er geen beter alternatief aanwezig was. Door de wisselende betrouwbaarheid en validiteit, moeten de resultaten van het huidige onderzoek met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Aanbevelingen

Vervolgonderzoek

Op basis van dit onderzoek zijn enkele suggesties voor vervolgonderzoek te doen. De voornaamste suggestie is om dit onderzoek te herhalen met een grotere steekproef. Zoals genoemd zou een steekproef van 28 participanten die aan alle drie de meetmomenten mee hebben gedaan minimaal zijn. Wanneer de steekproef groter zou zijn, zou de data beter te generaliseren zijn. Daarnaast was er dan misschien de mogelijkheid geweest om te groep jongeren die van woonsituatie zijn veranderd gedurende het onderzoek, op te delen in een groep die zelfstandig is gaan wonen, een groep die bij een ander opvanggezin is gaan wonen, een groep die bij biologische ouders is gaan wonen en een groep die in een groot- of kleinschalige woonvoorziening is gaan wonen. Op die manier zou bekeken kunnen worden of de woonsituatie ook van invloed is op het verloop van traumatische stress. Wanneer een grotere steekproef niet haalbaar is doordat er niet genoeg participanten mee willen doen die binnen de inclusiecriteria vallen, dan zou er mogelijk een langer lopend onderzoek van gemaakt kunnen worden, waarbij gedurende bijvoorbeeld vijf jaar, ieder jaar nieuwe participanten deelnemen. Op die manier zou mogelijk een grotere steekproef bereikt kunnen worden, waardoor de resultaten beter te generaliseren zullen zijn.

Een andere suggestie voor vervolgonderzoek is om dit onderzoek gedurende langere tijd uit te voeren. Omdat effecten van traumatische stress nog decennia lang kunnen duren (Bramsen & Van der Ploeg, 1999), is het interessant om te kijken wat de effecten van de opvoedingsomgeving zijn op de langere termijn. In het huidige onderzoek is slechts naar een periode van twee jaar gekeken. Het zou interessant zijn om te kijken hoe jongeren scoren op de RATS na vijf jaar in een opvanggezin. Hiervoor is het wel belangrijk om jongeren van twaalf of dertien jaar oud te includeren in het onderzoek.

Een derde suggestie voor vervolgonderzoek is om te kijken naar hoe participanten coping gebruiken. In het huidige onderzoek wordt ervanuit gegaan dat wanneer jongeren lager scoren op traumatische stress, gemeten met de RATS, zij een goede coping hebben. Lazarus

en Folkman (1984) onderscheiden twee soorten coping. Er zijn aanwijzingen dat welke vorm van coping goed werkt, beïnvloed wordt door de cultuur waarin een persoon leeft (Muller et al., 2020; Kuo, 2014). Het zou daarom interessant zijn om bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen niet alleen te meten of hun traumatische stress afneemt, maar om ook te kijken naar welke vormen van coping zij gebruiken. Dit zou mogelijk kunnen door een vragenlijst of interview.

Praktijk

Uit dit onderzoek komt een belangrijke aanbeveling voor de praktijk naar voren. Er is gebleken dat een goede kwaliteit van de leefomgeving (en, in mindere mate, een hoger succes van de plaatsing) een negatief verband laat zien met het verloop van traumatische stress bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Het zou daarom raadzaam zijn om potentiële opvanggezinnen te screenen op de kwaliteit van de leefomgeving. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de BIC-S af te nemen bij kinderen die al in het gezin wonen of, indien er nog geen kinderen in het gezin wonen, te vragen hoe zij verwachten te zullen scoren op de BIC-S wanneer een alleenstaande minderjarige vreemdeling bij hen komt wonen. Daarnaast kan de voogd van een alleenstaande minderjarige vreemdeling de kwaliteit van de leefomgeving blijven monitoren gedurende de plaatsing.

Literatuurlijst

Achenbach, T. (2011). Commentary: Definitely More than Measurement Error: But How Should We Understand and Deal With Informant Discrepancies?. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 40(1), 80-86.

Allwood, M., Bell-Dolan, D., & Arshad Husain, S. (2002). Children's Trauma and Adjustment Reactions to Violent and Nonviolent War Experiences. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41(4), 450-457.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (volume 5)*. Arlington: American Psychiatric Publishing.

Bean, T., Derluyn, I., Eurelings-Bontekoe, E., Broekaert, E., & Spinhoven, P. (2006). Validation of the Multiple Language Versions of the Reactions of Adolescents to Traumatic Stress Questionnaire. *Journal of Traumatic Stress*, 19(2), 241-255.

Bramsen, I., & Van der Ploeg, H. (1999). Fifty years later: the long-term psychological adjustment of ageing World War II survivors. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 100, 350-358.

Bronstein, I., Montgomery, P., & Dobrowolski, S. (2012). PTSD in Asylum-Seeking Male Adolescents From Afghanistan. *Journal of Traumatic Stress*, 25, 551-557.

Bokszczanin, A. (2008). Parental support, family conflict, and overprotectiveness: Predicting PTSD symptom levels of adolescents 28 months after a natural disaster. *Anxiety, Stress and Coping*, 21(4), 325-335.

Carlson, B., Cacciatore, J., & Klimek, B. (2012). A Risk and Resilience Perspective on Unaccompanied Refugee Minors. *Social Work*, 57(3), 259-269.

Cohen, J. (1992). A Powerful Primer. *Psychological Bulletin*, 112, 155-159.

Dates, L., Baird, D., Johnson, D., Lee, R., Luster, T., & Rehagen, C. (2005). Sudanese Refugee Youth in Foster Care: The "Lost Boys" in America. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program*, 84(5), 631-648.

Derluyn, I., & Broekaert, E. (2007). Different perspectives on emotional and behavioural problems in unaccompanied refugee children and adolescents. *Ethnicity and Health*, 12(2), 141-162.

Derluyn, I., Mels, C., & Broekaert, E. (2009). Mental Health Problems in Separated Refugee Adolescents. *Journal of Mental Health*, 44(3), 291-297.

Hodes, M., Jagdev, D., Chandra, N., & Cunniff, A. (2008). Risk and resilience for psychological distress amongst unaccompanied asylum seeking adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(7), 723-732.

Immigratie- en Naturalisatiedienst. (2021, 18 januari). *Asielinstroom in 2020*. Geraadpleegd op 26 juli 2021, van <https://ind.nl/nieuws/paginas/asielinstroom-in-2020.aspx>

Jacobson N, Roberts L, Berns S, McGlinchey J. (1999). Methods for defining and determining the clinical significance of treatment effects: description, application, and alternatives. *J Consult Clin Psychol*, 67(3), 300-7.

Kalverboer, M., Zijlstra, A., van Os, C., Zevulun, D., ten Brummelaar, M., & Beltman, D. (2017). Unaccompanied minors in the Netherlands and the care facility in which they flourish best. *Child and Family Social Work*, 22, 587-596.

Kuo, B. H. (2014). Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants: A theoretical and empirical review and synthesis of the literature. *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 2, 16-33.

Lavik, N., Hauff, E., Skrondal, A., & Solberg, Ø. (1996). Mental Disorder among Refugees and the Impact of Persecution and Exile: Some Findings from an Out-Patient Population. *British Journal of Psychiatry*, 169, 726-732.

Lustig, S., Kia-Keating, M., Grant Knight, W., Geltman, P., Ellis, H., Kinzie, D., Keane, T., & Saxe, G. (2004). Review of Child and Adolescent Refugee Mental Health. *Child Adolescent Psychiatry, 43*(1), 24-36.

Miller, L., Randle, M., & Dolnicar, S. (2019). Carer Factors Associated with Foster-Placement Success and Breakdown. *British Journal of Social Work, 49*, 503-522.

Muller, H., Brewer, T., Patel, S., & Desai, D. (2020). A Qualitative Exploration of Parental Separation and Coping: Attachment Disruptions Among Newcomer Immigrant Adolescents. *Journal of Adolescent Research, 35*(2), 179-200.

Ní Raghallaigh, M., & Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child and Family Social Work, 15*, 226-237.

Nidos (z.d.). *Voogdij*. Geraadpleegd op 30 oktober 2020, van <https://www.nidos.nl/home/voogdij-en-gezinsvoogdij/voogdij/>

Nidos. (2019). *Nidos 2019 jaarverslag*. Verkregen op 30 oktober 2020, van <https://www.nidos.nl/uitgelicht/jaarverslag-nidos-2019/>

Pearlin L., & Schooler, C. (1978). The Structure of Coping. *Journal of Health and Social Behavior, 19*, 2-21.

De Los Reyes, A., Lerner, M., Keeley, L., Weber, R., Drabick, D., Rabinowitz, J., & Goodman, K. (2019). Improving Interpretability of Subjective Assessments About Psychological Phenomena: A Review and Cross-Cultural Meta-Analysis. *Review of General Psychology, 23*(3), 293-319.

Rijksoverheid. (z.d.). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Geraadpleegd op 26 juli 2021, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-amv>

Rip, J., Zijlstra, E., Post, W., Kalverboer, M., & Knorth, E. (2020). Cultural matching factors, child factors and fostering factors associated with successful foster placement: An explorative study into the perspectives of unaccompanied refugee children, their foster carers and guardians. *Children and Youth Services Review, 118*.

Rip, J., Hasami, S., Post, W., Zijlstra, E., Knorth, E., & Kalverboer, M. (2021). Perspectives of unaccompanied refugee children, their foster carers and guardians on placement success: Which factors predict multi-informant discrepancies?. *Children and Youth Services Review*.

Shigemoto, Y., & Robitschek, C. (2020). Coping Flexibility and Trauma Appraisal Predict Patterns of Posttraumatic Stress and Personal Growth Initiative in Student Trauma Survivor. *International Journal of Stress Management*, online publicatie.

Taylor, S., Charura, D., Williams, G., Shaw, M., Allan, J., Cohen, E., Meth, F., & O'Dwyer, L. (2020). Loss, Grief, and Growth: An Interpretative Phenomenological Analysis of Experiences of Trauma in Asylum Seekers and Refugees. *Traumatology*, online publicatie.

Taylor, S. E., & Stanton, A. L. (2007). Coping resources, coping processes, and mental health. *Annual Review of Clinical Psychology, 3*, 377-401.

Ten Brummelaar, M., Post, W., Arkesteijn, P., Kalverboer, M., Harder, A., & Knorth, E. (2018). Perceived Living Conditions of Young People in Secure Residential Care: Psychometric Properties of the Best Interest of the Child – Self-Report Questionnaire (BIC-S). *Child Indicators Research, 11*, 1175-1192.

Van der Horst, F., Lucassen, N., Kok, R., Sentse, M., Jooren, L., & Luijk, M. (2016). *Opgroeien in het hedendaagse gezin*. Houten: LannooCampus.

Van den Muijsenbergh, M., Teunissen, E., Van Weel-Baumgarten, E., & Van Weel, C. (2019). Sociaal kwetsbare groepen in onderzoek en de praktijk. *Huisarts en Wetenschap*.

Van Holen, F., Geys, L., West, D., Gypen, L., & Vanderfaeillie, J. (2019). Characteristics of successful foster families according to Flemish foster care workers. *Children and Youth Services Review, 107*.

Van Holen, F., Blijkers, C., Trogh, L., West, D., & Vanderfaeillie, J. (2020). Unaccompanied children in Flemish family foster care. Prevalence and associated factors of placement breakdown. *Children and youth Service Review, 109*.

Yakushko, O. (2010). Stress and Coping Strategies in the Lives of Recent Immigrants: A Grounded Theory Model. *International Journal of Advanced Counseling, 32*, 256-273.

Weinstein, E., Selman, R., Thomas, S., Kim, J., White, A., & Dinakar, K. (2016). How to cope with digital stress: The recommendations adolescents offer their peers online. *Journal of Adolescent Research, 31*, 415-441.

Zahra, D., & Hedge, C. (2010). The Reliable Change Index: Why isn't it more popular in academic psychology?. *PsyPag Quarterly, 76*, 14-19.

Zahra, D., Hedge, C., Pesola, F., & Burr, S. (2016). Accounting for test reliability in student progression: the reliable change index. *Medical Education, 50*, 738-745.

Zijlstra, E., Kalverboer, M., Post, W., Knorth, E., & Ten Brummelaar, M. The Quality of the Childrearing Environment of Refugee or Asylum-Seeking Children and the Best Interests of the Child: Reliability and Validity of the BIC-Q. *Behavioral Sciences and the Law, 30*, 841-855.